

VALTIONEUVOSTON ASETUS SAIRAUSSVAKUUTUKSESTA KORVATTAVAN TAKSIMATKAN ENIMMÄISHINNASTA VUONNA 2022

1 Nykytila

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 1 momentin mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkastasta vakuutetulta perittävästä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sosiaali- ja terveysministeriön on asetusta ja sen muutoksia valmisteltaessa kuultava Kansaneläkelaitosta ja asianomaisia toimijoita edustavia järjestöjä.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 2 momentin mukaan kuljetuspalvelujen tuottaja, joka ajaa Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskukseen välittämiä taksimatkoja, voi veloittaa välityskeskukseen välittämistä matkoista enintään 1 momentissa tarkoitetun enimmäishinnan. Alueella, jolla ei ole sellaista tilausvälityskeskusta, enimmäishinta koskee taksimatkoja, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kansaneläkelaitos on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan taksin käytön korvausperusteena käytetään 7 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen taksien osalta 7 a §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Edellä mainitut sairausvakuutuslain taksimatkan enimmäishintaa koskevat säännökset ovat voimassa väliaikaisesti. Alun perin ne on säädetty olemaan voimassa 1 päivästä heinäkuuta 2018 saman vuoden loppuun saakka ja sittemmin 31.12.2021 saakka ja edelleen 31.12.2024 saakka. Säännösten väliaikaisella voimassaololla on pyritty alun perin turvaamaan sairausvakuutuksen taksinkäytön korvausten jatkuvuutta siirtymävaiheessa liittyen liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) voimaantumiseen ja taksiliikennelain (217/2007) kumoutumiseen. Voimassaolon jatkamisella on haluttu varmistaa taksinkäytön korvauksille varattujen varojen riittävyys.

Valtioneuvosto on antanut joulukuussa 2018 asetuksen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuosina 2019-2021 (1381/2018), joka on voimassa vuoden 2021 loppuun. Asetuksen mukaan taksin käytöstä perittävä enimmäishinta muodostuu perusmaksusta, ajomatkamaksusta, odotusmaksusta ja avustamislisästä. Asetuksessa säädetty enimmäishinnat sisältävät arvonlisäveron.

2 Ehdotetut muutokset

Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sairausvakuutuslain perustelujen (HE 164/2017 vp.) mukaan kustannusmuutoksia ja hintaan

sisältyvää voittoa voidaan arvioida erilaisten tilastoaineistojen avulla. Kustannusmuutosten arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi taksiliikenteen kustannusindeksiä.

Tilastokeskus laatii neljännesvuosittain taksiliikenteen kustannusindeksin. Kustannusindeksi kuvaa taksi-, invataksi- ja yksityisen kuljetusliikenteen kustannustekijöiden hintojen muutoksia. Kustannustekijöitä ovat muun muassa palkat, poltto- ja voiteluaineet, korjaus, huolto, renkaat ja pääoman poisto. Viimeisin julkaistu kustannusindeksi on maaliskuulta 2021. Kustannusindeksi osoittaa taksiliikenteen kustannusten kohonneen vuoden 2018 syyskuusta vuoden 2021 maaliskuuhun 6,6 prosenttia.

Taksiliikenteen kustannusten nousun vuoksi enimmäishintoja korotettaisiin 6,6 prosenttia. Korotus kohdistettaisiin saman prosenttiluvun mukaisesti kaikkiin asetuksessa mainittuihin hintoihin.

Voimassa olevassa asetuksessa määritelty enimmäishinta sisältää arvonlisäveron. Arvonlisäverolain (1501/1993) 85 a §:n 1 momentin mukaan henkilökuljetuksiin sovelletaan 10 prosentin arvonlisäverokantaa. Asetusluonnokseen saaduissa lausunnoissa esiintyi toivetta siitä, että enimmäishinta esitettäisiin asetuksessa ilman arvonlisäveron osuutta. Koska enimmäishinnan esittäminen asetuksessa ilman arvonlisäveroa on mahdollista ja turvaisi osaltaan enimmäishinnan oikeellisuutta myös siinä mahdollisessa tilanteessa, että henkilökuljetuksen arvonlisäverokanta muuttuisi asetuksen voimassaollessa, asetukseen esitetään tästä johtuva muutoksena voimassa olevaan asetukseen nähden seuraavaa: asetukseen laitetaan näkyviin enimmäishinnan euromäärät ilman arvonlisäveron osuutta ja arvonlisäveron osuudesta todetaan, että asetuksessa näkyviin hintoihin lisätään voimassa oleva henkilökuljetuksiin sovellettava arvonlisäveron määrä.

Voimassa olevaan asetukseen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuosina 2019-2021 verrattuna asetuksessa olevat seuraavat määritelmät: auto, jossa on asianmukainen paarivarustus, invataksi ja esteetön taksiauto, ehdotetaan muutettavaksi 1.3.2021 voimaan tullessa ajoneuvolaissa (82/2021) käytetyiksi esteettömän ajoneuvon ja paariauton määritelmiksi.

Lisäksi voimassa olevaan asetukseen nähden asetuksen sanamuotoihin ehdotetaan joitakin laintarkastuksesta tulleita teknisluonteisia muutoksia.

3 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Enimmäishinnan rakenne

Pykälässä säädetään enimmäishinnan rakenteesta. Taksin vakuutetulta perimä enimmäishinta muodostuu perusmaksusta, ajomatkamaksusta, odotusmaksusta, avustamislisästä ja arvonlisäveron osuudesta.

2 §. Perusmaksu

Pykälässä säädetään perusmaksusta. Perusmaksu ei sisällä yhtään ajokilometrejä. Vakuutetulta perittävä perusmaksu on enintään 5,78 euroa, jos kuljetus alkaa arkipäivänä kello 6:n ja 20:n välisenä aikana. Tämän suuruinen perusmaksu on myös, jos kuljetus on alkaa kello 6:n ja 16:n välisenä aikana lauantaina taikka kirkkolain

(1054/1993) 4 luvun 3 §:n mukaisten juhlapäivien, vapunpäivän tai itsenäisyyspäivän aattona. Muina aikoina ja sunnuntain ollessa aattopäivä perusmaksu on enintään 8,81 euroa. Kirkkolain 4 luvun 3 §:n mukaan kirkollisia juhlapäiviä ovat joulupäivä, toinen joulupäivä, uudenvuodenpäivä, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäispäivä, toinen pääsiäispäivä, helatorstai, helluntai, juhannuspäivä ja pyhäinpäivä. Näiden juhlapäivien aika määräytyy niin kuin läntisessä kristikunnassa vanhastaan on ollut tapana. Kuitenkin juhannuspäivää vietetään kesäkuun 19 päivää seuraavana lauantaina ja pyhäinpäivää lokakuun 30 päivää seuraavana lauantaina.

3 §. Ajomatkamaksu

Pykälässä säädetään ajomatkamaksusta. Ajomatkamaksu määräytyy matkan pituuden ja matkustajien lukumäärän perusteella. Ajomatkamaksua voidaan periä vain siltä matkan osalta, kun asiakas on taksin kyydissä. Se jakautuu kahteen taksaluokkaan matkustajien lukumäärän perusteella. Jos taksin kyydissä on 1-4 henkilöä, ajomatkamaksu on enintään 1,58 euroa kilometriltä (taksaluokka I). Jos kyydissä on yli 4 henkilöä, ajomatkamaksu on enintään 2,03 euroa kilometriltä (taksaluokka II).

Jos vakuutetun kuljettaminen edellyttää paariautoa, ajomatkamaksu määräytyy taksaluokan II mukaisesti. siinä tapauksessa, että auto on ajoneuvolain 33 § 2 momentissa tarkoitettu paariauto.

Taksaluokkaa valitessa kaksi alle 12-vuotiasta lasta lasketaan yhdeksi henkilöksi. Näin ollen matkustajien mukana kulkevaa yhtä alle 12-vuotiasta lasta ei tule ottaa huomioon lukumäärää laskettaessa.

4 §. Odotusmaksu

Pykälässä säädetään taksin odotusajasta aiheutuvasta maksusta. Taksin odotusajasta voidaan veloittaa enintään 46,08 euroa tunnilta. Odotusmaksua voidaan veloittaa ajomatkamaksun sijasta, jos ajo liikenteen ruuhkautumisen tai muun vastaavan syyn takia on niin hidasta, että odotusmaksu tulee ajomatkamaksua korkeammaksi. Lisäksi odotusmaksua voidaan veloittaa yhdensuuntaisen matkan osalta enintään 15 minuutin ajalta, jos taksi odottaa vakuutettua tilauspaikalla hänen myöhästyttyään esimerkiksi avuntarpeesta johtuvasta tai muusta hyväksyttävästä syystä. Avuntarpeesta johtuvana hyväksyttävänä syynä odotusmaksun veloittamiselle voidaan pitää, jos esimerkiksi taksinkuljettaja on noutanut vakuutetun sairaalan osastolta sen vuoksi, ettei vakuutettu ole ilman apua kyennyt tulemaan osastolta sairaalan ulko-ovelle.

Odotusmaksua voidaan veloittaa enintään 15 minuuttia myös, jos vakuutettu poistuu kesken kuljetuksen ajoneuvosta apteekissa käynnin tai apuvälineen hakemisen vuoksi, tai jos taksi joutuu pysähtymään yli kaksi tuntia kestäväällä yhdensuuntaisella matkalla matkustajan terveydentilasta johtuvasta syystä. Jos vakuutettu saman matkan aikana poistuu ajoneuvosta hyväksyttävistä syistä useamman kerran, voidaan odotusaikaa veloittaa enemmänkin kuin 15 minuuttia. Kuitenkin siten, että poistumiskertakohtaisesti enintään 15 minuuttia.

5 §. Avustamislisä

Pykälässä säädetään kahdesta erisuuruudesta avustamislisästä. Taksin käytöstä voidaan veloittaa 1 momentin mukaisesti avustamislisänä enintään 15,38 euroa, jos vakuutettu tarvitsee avustamista noutokohteesta autoon tai kuljetuksen päätepisteessä autosta sisätilaan ja kuljettaminen edellyttää esteetöntä ajoneuvoa. Korvauksen edellytyksenä on, että terveydenhuollon edustaja on määritellyt kulkuneuvon ja avustamisen tarpeellisuuden. Esteettömistä ajoneuvoista säädetään ajoneuvolain 33 §:n 1 momentissa.

Jos vakuutettua avustetaan pykälän 1 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi kantamalla hänet käsivoimin tai erityisen CE-merkityn porraskiipijän avulla rakenuksen vähintään neljä askelmaa käsittävässä portaikossa tai asiakasta avustetaan CE-merkityillä paareilla ja asiakkaan kuljettaminen edellyttää ajoneuvoa, joka on ajoneuvolain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu paariauto, avustamislisä on enintään 29,47 euroa.

6 §. Arvonlisäveron osuus

Pykälässä säädetään arvonlisäveron osuudesta. Asetuksessa määriteltyjen maksujen ja avustamislisän määrään lisätään arvonlisäverolain 85 a §:n 1 momentin mukainen henkilökuljetuksiin sovellettava arvonlisäveron määrä. Voimassa olevan arvonlisäverolain mukaisesti henkilökuljetusten arvonlisäveron määrä on 10 prosenttia. Mikäli näihin kuljetuksiin sovellettava arvonlisäverokanta muuttuu, sovelletaan muuttunutta arvonlisäverokantaa tässä asetuksessa määriteltyyn enimmäishintaan.

7 §. Voimaantulo

Asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022 ja on voimassa vuoden 2022 loppuun.

4 Vaikutukset

Vuonna 2019 sairaanhoitovakuutuksen sairaanhoitokorvausten matkakustannukset olivat yhteensä 284 miljoonaa euroa. Tästä taksilla tehtyjen matkojen korvausten osuus oli noin 166 miljoonaa euroa. Taksinkäytön kustannusten korvaukset maksetaan sairausvakuutusrahastosta sairaanhoitovakuutuksen kuluina, jotka rahoitetaan 67 prosentilla valtion varoista ja 33 prosentin osuudella vakuutettujen sairaanhoitomaksujen tuotoilla.

Asetuksella ei olisi välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska sairaanhoitovakuutuksesta korvattavan taksinkäytön kustannusten korvausperusteena käytetään asetuksen sijasta Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajan kanssa sopimaa hintaa alueille, joilla toimii Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehnyt tilausvälityskeskus. Asetus ei tulisi sovellettavaksi myöskään Ahvenanmaalla, jossa ei ole sellaista tilausvälityskeskusta, koska siellä Kansaneläkelaitos korvaa vakuutetulle matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin perusteella. Kansaneläkelaitoksen ja tilausvälityskeskusten väliset nykyiset sopimukset ovat voimassa vuoden 2021 loppuun.

Asetuksen mukainen hinta vaikuttaa kilpailutettavaan hintaan siten, että Kansaneläkelaitos ei voi tehdä sopimusta asetuksen mukaista enimmäishintaa kalliimmalla hinnalla. Tätä kautta asetuksella on välillisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia asetuksen turvatessa sairausvakuutuksen matkakorvausten taksinkäytön korvauksista maksettavien varojen riittävyyttä.

Jos arvioidaan, että kilpailutetut hinnat tulevat nousemaan vastaavasti kuin asetuksen mukainen enimmäishinta, indeksikorotuksen vaikutus taksimatkojen korvausmenoihin tulisi olemaan noin 12,8 miljoonaa euroa. Valtion osuus tästä olisi noin 8,6 miljoonaa euroa, minkä suuruinen korotustarve on otettu huomioon matkakustannusten korvausmenojen määrärahan mitoituksessa.

Asetus ja asetuksen mukainen enimmäishinta tulisi käytännössä suoraan sovellettavaksi vain, jos jokin Kansaneläkelaitoksen kilpailuttama tilausvälityskeskus lopettaisi yllättäen toimintansa ja Kansaneläkelaitos tekisi sopimuksia suoraan taksien kanssa siksi väliajaksi ennen kuin uusi kilpailutettu tilausvälityskeskus aloittaisi toimintansa alueella.

5 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 17.2.2021 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt 15 vastaanottajataholta lausuntoa asetusluonnoksesta. Lausuntopyynnön mukaan lausunnon voivat antaa myös muut kuin jakelussa mainitut. Lausuntopyyntö julkaistiin ministeriön verkkosivuilla. Lausuntoaika päättyi 12.3.2021. Lausuntopyyntöön vastasi 14 tahoja, joista valtiovarainministeriö ilmoitti, ettei anna lausuntoa. Suomen Kuntaliitto, KT Kuntatyönantajat, Akava, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ja STTK ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa tai huomautettavaa asiaan. Varsinaisen lausunnon antoivat Kansaneläkelaitos, liikenne- ja viestintäministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Yrittäjät, Suomen Taksiliitto, Suomen Esteettömät ja Paaritaksit sekä Suomen Palvelutaksit.

Lausunnoilla olleen asetusluonnoksen kolmen vuoden voimassaoloaika pidetään osassa lausunnoista pitkänä verrattuna siihen, että asetuksen enimmäishinnan tulisi turvata kohtuullinen voitto palvelun tuottamiselle. Näissä lausunnoissa ehdotetaan joko asetuksen tiheämpää antamista tai sitä, että etukäteen huomioitaisiin keskimääräinen menneinä vuosina taksiliikenteen kustannusindeksin perusteella todettu keskimääräinen vuosimuutos. Lausunnoissa kiinnitetään tältä osin huomiota myös siihen, että asetuksen valmistelussa huomioitu joulukuun kustannusindeksin luku vuodelta 2020 on vuoden vanha jo asetuksen ehdotettuna voimaantulopäivänä 1.1.2022.

Muutamassa lausunnossa todetaan, että mahdollinen arvonlisäveroprosentin muutos koituisi autoilijan tappioksi, koska asetuksessa mainitut hinnat sisältävät arvonlisäveron määrän. Näissä lausunnoissa esitetään hintojen ilmoittamista asetuksessa ilman sitä arvonlisäveron määrää, mikä hintoihin lisätään voimassaolevan henkilökuljetusta koskevan arvonlisäveroprosentin mukaisesti. Yhdessä lausunnossa esitetään, että mikäli arvonlisäveroprosentti muuttuu, asetuksen hinnat tulisi tarkistaa.

Muutamassa lausunnoista esitetään odotusajan korvaamista yli 15 minuutin ajalta erityisesti silloin, kun (paari)asiakkaan noutaminen sairaalan osastolta veisi kauemmin aikaa.

Kahdessa lausunnossa kiinnitetään huomiota asetuksessa säädettävien hintojen vaikutukseen siihen, miten korvattavien taksimatkojen saatavuus saadaan turvattua. Mikäli korvattavat kyydit eivät ole taksiautoilijoille houkuttelevia, he eivät liity Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tekeviin tilausvälityskeskuksiin. Toisessa näistä lausunnoista saatavuuskysymykseen kiinnitetään huomiota myös alueellisen saatavuuden osalta sekä todetaan lisäksi, ettei asetusluonnoksen perusteluissa ole arvioitu näiden kyytien kannattavuutta taksiautoilijan näkökulmasta, tai sitä, miten enimmäishinta vaikuttaa Kansaneläkelaitoksen kilpailuttamista kokonaispalveluista maksettaviin korvauksiin.

Yhdessä lausunnossa katsotaan, että esteettömän taksiauton taikka vähintään kahta pyörätuolia kuljettavien autojen ajomatkamaksun tulisi määräytyä taksaluokan II mukaisesti johtuen näiden autojen pääsääntöisesti henkilöautoja kalliimmista hankintahinnoista ja käyttökustannuksista. Lisäksi tässä lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, ettei porrasveto ole vähemmän haastava, vaikka siinä olisi vähemmän kuin neljä porrasta. Lausunnon mukaan porrasveto tulisi näin ollen korvata yhdenkin portaan tai vastaavanlaisen esteen tapauksissa.

Lisäksi yhdessä lausunnoista on kiinnitetty huomiota siihen, että taksimatkat tulevat pitkillä matkoilla kalliiksi ja ovat asiakkaille raskaita, minkä vuoksi majoituskustannusten korvauksen tasoa tulisi nostaa selvästi nykyistä korkeammalle.

Saatujen lausuntojen perusteella asetukseen on tehty muutoksia. Asetuksen voimassaoloaika on lyhennetty siten, että se annettaisiin kolmen vuoden sijasta yhdeksi vuodeksi. Näin asetuksella määrättävä enimmäishinta tulisi tarkastettavaksi taksiliikenteen kustannusindeksillä useammin. Asetuksessa määriteltyä enimmäishinnan rakennetta on muutettu saatujen lausuntojen johdosta siten, että asetuksessa määriteltyihin euromääriin lisättäisiin voimassa olevan arvonlisäverolain perusteella henkilökuljetuksiin sovellettava arvonlisäveron osuus.

Odotusajan korvaamista, taksaluokan nostoa sekä porrasvedon korvaamista jo yhden portaan osalta koskevien vaatimusten toteuttamisen voidaan arvioida lisäävän matkakorvausmenoja. Näihin korvauksiin ei kuitenkaan ole osoitettu lisärahoitusta valtion budjetista.

Taksimatkojen saatavuuden turvaamista ja kyytien kannattavuutta koskevien, lausunnoissa esitettyjen esityksen perusteluja koskevien vaatimusten osalta voidaan todeta, että asetuksen enimmäishinta on tarkastettu taksiliikenteen kustannusindeksillä, minkä vuoksi asetuksen mukaisen hinnan voidaan arvioida turvaavan kohtuullisen voiton taksiautoilijoille. Kansaneläkelaitoksella ja sen kanssa sopimuksen tehneillä palveluntuottajilla on kuitenkin sopimuksissaan mahdollisuus sopia alemmista hinnoista. Mikäli asetuksessa määritelty enimmäishinta on taksiautoilijoiden mielestä liian alhainen, sopimuksia/alihankintasopimuksia ei arvattavasti syntyisi. Mikäli Kansaneläkelaitoksella ei ole sopimuskumppania alueella, voimassa olevan sairausvakuutuslain perusteella Kansaneläkelaitoksen tulisi korvata vakuutetulle minkä ta-

hansa taksin käytön kohtuulliset kustannukset. Alueellisesti eriävien enimmäishintojen osalta voidaan todeta, että sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:ssä ei ole mahdollistettu asetuksella säädettävän enimmäishinnan antamista erilaisena maan eri osissa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 52/2017 vp. on todettu, että alueellinen vaihtelu voisi olla mahdollista vain, jos lain tasolla olisi riittävän täsmällisesti määritellyt kriteerit, joilla alueellinen erilaisuus mahdollistettaisiin.

6 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022 ja olemaan voimassa vuoden 2022 loppuun.